

Verbraucherzentrale Südtirol
Centro Tutela Consumatori Utenti

*Die Stimme der VerbraucherInnen
La voce dei consumatori*

Centro Tutela Consumatori Utenti

Via Dodiciville 2

39100 Bolzano

Tel. 0471 975597

info@verbraucherzentrale.it

Telegram di consumadëures jenà/forà 2019

Newsletter

Wenn Sie im KonsumentInnenschutz auf dem Laufenden sein wollen, abonnieren Sie kostenlos das Verbrauchertelegramm als Newsletter.

La Junta provinziala aprovëia le bonus por la forza eletrica

Por le pröm iade bonus por la forza eletrica por la jënt dl Südtirol

Vigni familia ciafa aladò dla deliberaziun dal 2019 inant te súa pröma ciasa n'alisiramënt por la forza eletrica, che i conzescionars de de gran condütes dal'ega ti paia ala Provinzia o a cer grups de consumadus vigni ann. Chësc ajache ai pó s'anuzé debann dl bëgn publich ega por la produziun de forza eletrica. La basa por l'alisiramënt dl bilanz dles families é l'articul 13 dl Statut d'Autonomia dl 1972. Le bonus dla forza eletrica aprové incö dala Junta provinziala vëgn acredité diretamënter da che che vënn la forza eletrica sön la bolëta dles prömes ciases privates, zënza che al vëgnes fat domanda. Insciö vëgnel dé inant ca. 14 miliuns de euro al ann ala jënt. Pro familia é le bonus dla forza eletrica de 70 euro al ann pro ca. 200.000 coliamënc ala forza eletrica por prömes ciases, olache i cosc vëgn trac jö por le sistem de faturaziun.

La Zentrala di Consumadus dl Südtirol s'â bele dî dé da fá a na moda che dotes les families dl Südtirol podess s'anuzé de chësc vantaje aladò dl Statut d'Autonomia y â bele dî ghiré la destribuziun dles cuotes dla forza eletrica debann a dotes les families tl Südtirol.

Le president dla Zentrala di Consumadus dl Südtirol, Agostino Accarrino y le direttur Walther Andreus é contënc che „döta la jënt pó n iade s'anuzé dla forza eletrica debann. Le bonus por la forza eletrica n'é nia de tröp mo al é impó val'. L'assessur provinzial por l'energia da denant Theiner pó sambëgn ti ciaré zoruch a n bun bilanz de so departimënt. Al á lascé zoruch na miú situaziun de coche al n'â ciafé. Ince le president dla Provinzia Kompatscher s'â dé da fá por che döta la jënt dl Südtirol podess s'anuzé dla forza eletrica debann.“

Tan cialda mëss pa ester l'ega da fá tê?

Nia vigni tê n'é anfat. A na moda che la saú se desfantes fora a na moda otimala, adora i tês desvalis temperatöres dl'ega desvalies y mëss ince trá por n tẽmp desvalí.

Sura le tê da erbes jö vëgnel juté ega che cõj. Aladô dla sort de erbes lascion trá danter cin y ot menüc. Ince da fá tê da früc jüton ega cõta surajö. An dess le lascé trá danter sis y ot menüc.

Le tê fosch vëgn normalmẽter fat cun ega danter 90°C y 95°C, chël ó dí cõta. Che che ó n tê che tira sö le lascia trá alplü trëi menüc. „Tê da cin menüc“ ne calma nia, mo ne mêt gnanca en agitaziun. Tê fosch che an lascia trá passa cin menüc é dër ante.

Sce an fej tê vërt desson lascé desfridé n pü' l'ega cõta, 70°C cina 85°C vá bun. Temperatöres plü altes condizionëia la saú, ajache ares müda les saus fines. Cun un cina un n liter y mez d'ega arjunjon la temperatöra iadeala do ca. un cina trëi menüc do che l'ega cõj. Tê vërt dess trá danter trëi cina cater menüc. Les föies da tê pó gní adorades cina a trëi iadi.

Tê blanch vëgn arjigné ca sciöche le tê vërt. La temperatöra iadeala é de 70°C y lascé trá le desson da trëi a cater menüc.

Sparagné energia: Novités pro i contribuc provinzial

Novités pro le sostëgn dl'efiziënza energetica y l'adoranza de fontanes d'energia renovables

Dal scomenciamẽt dl ann pón indô damané do n contribut por mosöres por mioré l'efiziënza dl'energia de frabicac y l'adoranza de fontanes d'energia renovables. I formulars che vá debojëgn é online sön la plata web dl Ofize Energia y sconanza dl clima (<https://umwelt.provinz.bz.it/dienstleistungen>). Al é n valgönes novités.

Dal 2019 inant: les domandes mëss gní dades jö cina ai 31 de ma. Ares vëgn autorisades aladô de canche ares é rovades adalerch cina che al n'é nia plü mesi finanziares. Che che ó ester sigü da ciafé n contribut provinzial ne dess nia sté bëgn dî a pisimé.

Al pó tres ciamó gní fat domanda por...

Por chëstes prestaziuns pól tres ciamó gní damané do n contribut dl 50%:

- izolaziun dl cialt de tẽc, mürs defora, plafons, terasses y porti de frabicac che é bele;
- barat de vidri y üsc de sorá;
- costruziun de implanc de ariaziun cun davagn dl cialt;
- ressanamẽt energetich de unités;
- avalianza idraulica de implanc de scialdamẽt y desfridamẽt che é bele.
- Condomini metede averda: Condomini cun altamo 5 unités ciafa por val' mosöres cina le 70% dl contribut.

De plü informaziuns él da ciafé sön www.verbraucherzentrale.it.

Sistem a piramida y reclam che ingiana:

Lyoness ciafa na strafunga de passa 3 miliuns de euro

Le sistem Lyoness ince conesciü tl Südtirol é gnü strafúé dal'autoritè antitrust cun na strafunga da 3,2 miliuns de euro. Le sistem se rodâ incêr na cherta de sconto, da cumpré a paiamënt, cun chëra che ara jô da "sparagné scioldi" cumpran ite te val' botèghes. Mo i organisadus dl sistem á fat n gran davagn cun la "cariera" di colaboradus.

L'autoritè de verda por le reclam y le marcé á ciafé sö, do na prozedöra de control lungia y complessa, che le sistem adoré da Lyoness Italia Srl por reclamisé le model de cumpra „cashback“ (chël ó dí la retüda de na prozentuala dl prisc de cumpra paié al'aziënda convenzionada) n'é nia coret, ajache al é n sistem a piramida che vëgn definí dal Codesc dl consum a vigni moda sciöche na pratica comertziala ingianosa.

L'autoritè de regolaziun á ince ciafé sö che les metodes cun chères che al vëgn presenté les carateristiches, les condiziuns y i termins dl sistem é ingianoses; i aspec singui n'é nia gnüs spligá sciöche al alda, no tratan evënc, no sön la plata web. Al manciâ ince sön la plata web n valgönes indicaziuns che vá debojëgn tl caje de contrac a destanza, sciöche por ejèmpl informaziuns sön ci che an fej tl caje de reclamaziuns, sön le dèrt de retrata y la situaziun legala.

Investimënt de scioldi: Ince tl Südtirol é la jënt malsigüda

Tres plü gonot án plü ion i contanc

Porsones danejades pó jí cun sü caji dan signora

L'ann nü é na bona ocajiun por fá n control general dl sparagn dla familia. I numeri dla Banca d'Italia mostra che dui terzi di sparagns dles families é sön cunc (depot) y chësta tendënza vá inant, ince sce ai é danter nia cis rentabli y daldöt nia rentabli. N rode important á la malsegurèza por ci che reverda le dagní, mo ince les dificoltés dles porsones che sparagna da valuté y chirí fora la dërta forma de investimënt.

N ater aspet important é la relaziun danter utënt y fornidú dl sorvisc finanziair che n'á nia albü n tēmp de armonia te chisc ultimi 10 agn. Chësc vel dantadöt por i investimënc te aziuns de n valgönes banches o fonds de investimënt, che á ince chiló da nos porté pro a caji eclatanc cun de gran pordüdes tla provinzia.

„La gran palëta de formes d'investimënt, l'ambiënt economich y les informaziuns de produziun nia da capí y les prozedöres de cumpra fej a na moda che al ne sides nia saurí da investí sü scioldi a na moda da davagné lassura. Implü pënsa les banches y i atri istituc finanziairs deplü a sües provijiuns co ai interesc de sü cliënc. Tröc sparagnadus dl Südtirol dij che ci che ai á sparagné vëgn demanco. Mo i n'ëis nia bria da la dé sö. Tl caje de pordüdes él n'alternativa debann impede jí dan signoria: la signoria arbitrala dles finances - Arbitro per le Controversie Finanziarie – en cört ACF. Stritaries cun prestadus de sorvisc finanziairs pó gní dejotes bindebó debota zënza avocat y cosc. “La ZCS dëida”, dij le direttur dla Zentrala di Consumadus dl Südtirol (ZCS) Walther Andreas.

Laurs de ressanamënt – bonus energia

Ci dac mëss pa ester sön la fatura por che les spëises pois gní trates jö pro la detlaraziun dl

davagn?

An mëss ti dé al fornidú inciarié canche an stlüt jö le contrat i dac a na moda che les fatures i ais lassura. Les fatures mëss ester scrites fora a inom dla porsona che s'anüza dl bonus fiscal y (dlungia i dac legai de che che scrí fora la fatura) al mëss ester lassura chisc dac por podèi s'un anuzé dla detraziun pro la detlaraziun dl davagn:

1. inom y cognom
2. misciun (al é tres da dé dant la misciun che resultèia tl momènt dla faturaziun aladò dl ofize anagrafich y che ne mëss nia jí a öna cun l'imobil che vègn ressané);
3. codesc fiscal.

Al vègn aconsié da ajunté dagnora chisc dac sön la fatura:

1. misciun y dac dl cataster dl immobil da ressané;
2. referimènt al contrat che é gnü stlüt jö cun i artejans canche al é gnü dé l'inciaria (chësc vá debojègn a na moda che al pois gní tut la cuota dla CVA alisirada dl 10%);
3. descriziun dles prestaziuns (chëstes dess gní formulades a na moda tlera por che ares pois gní adorades por le bonus dles cutes y sides da capí tl caje de controis dles cutes).

La Zentrala di consumadus é a desposiziun por d'atres informaziuns.

Bonus por l'ega: i comuns mëss ativé la poscibilitè por fá domanda!

Al é passé n ann da canche al é gnü cherié a nivel provincial le cheder legal por le bonus por l'ega. Le Consèi provincial â, tl cheder de sües competènz legislatives, bele d'agost dl 2017 aprové le regolamènt d'esecuziun por les tarifes dal'ega da bère tl Südtirol (decret dl presidènt dla Provinzia n. 29 di 16.08.2017). Le regolamènt atuèia les desposiziuns preodüdes dala lege provinciala corespognènta (lege provinciala n. 8 dl 2002, articul 7) che se basèia sön i prinzipls dla diretiva dl'Uniun Europeica 2000/60/CE.

Na novité dl regolamènt è stada les mosöres de segurèza por la jënt te situaziuns zities y de bojègn che pó gní definides sciöche „Bonus sozial ega“ (a nivel nazional baia l'autoritè de verda AEEGSI de „bonus sociale idrico“, mo chësta parora n'é nia tles normes locales). Le regolamènt vèiga danfora che: "Tl regolamènt tarifar dl Comun pól gní tigní cunt di caji de relevanza sociala particulara y al pó gní preodü i criters por l'esenziun o la reduziun dla tarifa."

La regulamentaziun plü detaiada dla tarifa ti speta insciö ai Comuns singui, che pó a chësta moda danterater stabilí che les zitadines y i zitadins te situaziuns de bojègn n'á en pert o daldöt nia bria da paié la tarifa. La parora é insciö passada ai comuns che mëss trasformé tl detail les indicaziuns provinciales – o damí ciamó che messess le fá - ajache la jënt nes cunta che cina sègn ne vára gnanca

da fá domanda ajache al mancia les prozedöres che vá debojëgn. A nivel nazional pól indere bele dí gní damané do le bonus.

Porchël é la ghiranza al consorz di comuns da fá atira valch; tignide cunt che nosta istituziun n'è nia gnüda damanda por ci che reverda chësta mosöra importante por la jënt.

Paié fora le bonus dess ester n automatism dl comun por les families che á debojëgn zënza che ares mësses fá domanda y jí tres la prozedöra d'autorisaziun.

Ci é pa pordërt boandes isotoniches?

Boandes isotoniches á dantadöt les porsones che fej sport ion, mo nia ma. Ares impormët da mantigní le nivel de prestaziun fisica dl corp, ajache ares dess avalié fora debota la mancianza d'ega y minerai gaujada dal assué y dal sforz.

„Isotonich“ ó dí te chësc contest che la concentraziun dles perts delegades tla boanda (danterater zücher, vitamines y minerai sciöche natrium) ti somëia por ci che reverda súa concentraziun a chëra dl sanch. Ega, minerai y sostanzes nutridives da boandes isotoniches vá debota dal magun tl sanch y é a desposiziun dl corp zënza ciarié sö demassa le magun y le trat digestif.

Pro ativités sportives che döra cina a n'ora tlechel de regola da bëre ega de spina. La pordüda de minerai pó gní balanzada saurí cun n früt do le sport. Sce le corp é plü dí sot a sforz vëgnel aconsié da adoré boandes isotoniches, sce al é dër cialt y sce al vëgn fat na gran fadia, ajache spo vëgnel sostituí la pordüda de minerai bele intratan le sforz. La temperatöra ideala por les boandes é la temperatöra dl ambiënt; boandes massa frëides fej mal al magun.

La composiziun avisa de boandes isotoniches ne vëgn nia regolamentada dala lege. Porchël él de gran desfarënzies tla composiziun dles boandes desvalies sön le marcé. Na boanda naturala bunmarcé por che che fej sport é le süch de früc arlungé cun ega: le süch de früc vëgn moscedé cun ega (minerala) cun le raport 1:1 cina 1:2 y eventualmënter n sich de se. Ince la bira zënza alcol pó gní definida isotonica. Tratan le sport dessel gní boiü plülere bires cun n nivel de aje carbonich bas.